

دانش نامه دستور زبان

■ ابراهیم کنعانی

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان و مدرس مرکز تیزهوشان شهید بهشتی سمنان

مقدمه

دانش نامه (Encyclopedia) به معنای دایره دانش و معادل فارسی واژه دایرةالمعارف عربی است که اطلاعاتی جامع و در عین حال فشرده، درباره دانسته‌ها و یافته‌های بشری در اختیار خوانندگان می‌گذارد (کریمی، ۱۳۸۶: ۹۰). دانش‌نامه‌های کنونی را می‌توان به دو دسته عمومی (General encyclopedia) و تخصصی (Special encyclopedia) تقسیم کرد. دانش‌نامه‌های عمومی حاوی داده‌هایی از تمام شاخه‌های دانش است (کتس، به نقل از همان منبع) و دانش‌نامه تخصصی به یک منطقه جغرافیایی، یک کشور، یک نژاد، یک دین و یک شاخه علمی اختصاص دارد.

با گسترش فناوری الکترونیک و رایانه در پیچ‌های جدیدی بر روی نسل نو در دسترس به اطلاعات گشوده شده است. یکی از مزایای این تحولات، بر خورداری آن‌ها از کمی حجم است که باعث می‌شود به‌ویژه در عرصه کالاهای فرهنگی، نسخه‌های الکترونیکی از کتاب‌های حجیم تهیه شود (حسن‌پور، ۱۳۸۳: ۹۵). دانش‌نامه، آیین تمام‌نمای فرهنگ و تمدن ملت‌ها (زوارقی و ابراهیمی، ۱۳۸۷: ۱۹۴) و نوعی سرمایه‌گذاری ملی است که حاصل نیاز جامعه به اطلاعات جامع، دقیق و گسترده است. تدوین و انتشار منبع مرجع مناسب، تأثیر مستقیمی بر سایر منابع مرجع می‌گذارد و به ارتقای سطح دانش و پژوهش کشور کمک می‌کند (آذرنگ، ۱۳۸۶) اما به نظر می‌رسد که بنیه علمی و فنی ایران در زمینه دانش‌نامه‌نگاری محدود است (آذرنگ: ۱۳۸۸: ۹۱) که نیاز به جهشی علمی در این زمینه احساس می‌شود.

ادامه مطلب در وبگاه مجله

مشخصات دانش‌نامه:

نام: دانش‌نامه دستور زبان پارسی نو
نگارش: دکتر نوید فاضل
نوع اثر: دانش‌نامه الکترونیکی

«و زبان پارسی را چه شده است؟»

بد این لطیفی و خوبی
که آن معانی و لطائف
که در پارسی آمده است،
در تازی نیامده است!

شمس تبریزی (به نقل از دانش‌نامه دستور زبان پارسی نو)

چکیده

«دانش‌نامه دستور زبان پارسی نو» تألیف دکتر نوید فاضل، پزشک مقیم آلمان است. این مجموعه، نخستین دانش‌نامه الکترونیکی دستور زبان فارسی و تلاش بجا و شایسته و گامی تازه و بلند در روزآمد کردن دانش دستور زبان فارسی است. این دانش‌نامه می‌تواند آغاز و مقدمه‌ای مناسب برای تألیف فرهنگ توصیفی زبان فارسی و ره‌گشای نویسندگانی باشد که در اندیشه آن هستند تا با استفاده از فناوری‌های جدید در دستور زبان، طرحی نو درافکنند.

این نوشتار ضمن ارائه مطالبی در زمینه دانش‌نامه‌ها و تاریخچه و معرفی مختصر این مجموعه، در پی آن است تا این دانش‌نامه را نقد کند و بستر مناسب‌تری برای این‌گونه پژوهش‌ها فراهم سازد.

کلیدواژه‌ها: دانش‌نامه، تألیف، ترجمه، الکترونیک، فرهنگ‌نامه

پی‌نوشت‌ها

برای معرفی بیشتر این اثر، بخشی از دیباچه آن را در زیر می‌خوانیم.
«دانش‌نامه دستور زبان پارسی نو» برآیند تکمیل دفتر «خنک دستور» است، که در سال (۱۳۷۴) در تهران مجال انتشار نیافت. این دفتر الکترونیک تلاش دارد که نقش کتابی مرجع را بازی کند، بر این پایه برخورداری از آن نیازمند آگاهی نسبی از زبان پارسی نو (فارسی، دری یا تاجیکی) می‌باشد. به زبان دیگر، این دفتر برانزده خودآموزی یا آموزش زبان به کسانی که پیشینه زبانی ندارند نیست، چون ساختار آموزشی ندارد و ترتیب گفتارهای آن بر پایه باره‌های دستوری انجام گرفته.
«دانش‌نامه دستور زبان پارسی نو» تنها زبان فارسی امروزه را بررسی نمی‌کند، بلکه تمامی برهه‌های زمانی زبان پارسی نو (به‌عنوان جانشین زبان پارسی میانه) را فرا می‌گیرد. کنکاش درباره پارسی نو در این دفتر در چهارچوب زبان‌های ایرانی انجام گرفته، ولی مقوله آن تنها نمونه‌های کتبی زبان پارسی نو می‌باشد و به‌عنوان زبان امروزی به گویش رسمی ایران و افغانستان می‌پردازد و همچنین ویژگی‌های گویش رسمی تاجیکستان در آن جایگاه سزاواری دارند. نمونه‌های شفاهی و نیز زبان‌ها و گویش‌های دیگر در این دفتر به ندرت و تنها برای مقایسه به چشم می‌خورند. همچنین این دفتر به دیدگاه‌های آواشناختی دستور زبان نمی‌پردازد.»

منابع

۱. آذرنگ، عبدالحسین؛ «دانش‌نامه‌نگاری در ایران و آینده آن از دید کلان»، دو ماهنامه بخارا، شماره ۶۲، خرداد و شهریور، ۱۳۸۶.
۲. «پژوهش و دانش‌نامه‌نگاری»، کتاب ماه کلیات اطلاعات ارتباطات و دانش‌شناسی، فروردین ۱۳۸۸.
۳. حسن‌پور، جواد؛ «دانش‌نامه الکترونیکی: دربابی در یک لوح»، کلیات کتاب ماه، آبان، ۱۳۸۳.
۴. زوارقی، رسول و کمال ابراهیمی؛ «دانش‌نامه پویا: بستری مناسب جهت استفاده از خرد جمعی در دانش‌نامه‌نویسی»، فصلنامه کتاب، شماره ۷۶، بهار، ۱۳۸۷.
۵. فاضل، نوید؛ دانش‌نامه دستور زبان پارسی نو، آبان، ۱۳۸۶.
۶. کریمی، مهشید؛ «نگاهی به دانش‌نامه‌های رایگان اینترنتی»، کلیات کتاب ماه، دی و بهمن، ۱۳۸۶.
۷. مقدسی، مهناز؛ «دانش‌نامه، نشانه تحول فرهنگی در جامعه»، کتاب ماه کلیات، دی و بهمن، ۱۳۸۲.

8. <http://www.fazel.de/dastur/>